

FERİT EDGÜ'NÜN ÖYKÜCÜLÜĞÜ HAKKINDA SORUŞTURMA

Uğur Mantu

- 1. Öykülerinde yer verdiği temalar, kullandığı anlatım biçimleri, dil tercihleri ve kurguladığı karakterler bakımından Ferit Edgü'nün Türk öykücülüğündeki yeri ve önemi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Ferit Edgü'nün kaleme aldığı eserler arasında sizi en çok etkileyen öyküsü/kitabı hangisidir?
3. Sizce Ferit Edgü'nün eserleri hangi özellikleriyle gelecekteki Türk öyküsü ve öykü okuru için güncelliğini korumaya devam edecektir?

Âlim Kahraman:

1. Ferit Edgü, 1950 Kuşağı öykücüleri diye isim verilen gruba dâhildir. Bu kuşak, şiirde İkinci Yeni diye anılacak kuşakla aynı dönemde, öyküde yeni bir açılım gerçekleştirmiştir. Bu açılımın öncesinde Sait Faik bulunmaktadır. Ferit Edgü ilk defa *Şahmerdan* (ikinci baskısı 1951) kitabıyla tanır Sait Faik'i. Ancak o kitabı bir Şahmeran masalı zannıyla kuzenine hediye olarak almış, ona götürmeden önce kendisi okumuş ve o güne kadar okuduğu hikâyelerden farklı bir hikâye ve farklı bir hikâyeciyle karşı karşıya olduğunu anlamıştır. Sait Faik'in kendisinden sonraki hikâyecilere öğrettiği en önemli şey, "sıradan insanların günlük yaşamları"nın hikâyeye konu olabileceğini göstermesidir. Ferit Edgü'yü de şaşırtan bu olur. Bundan bir-iki yıl sonra ilk öykülerini yayımlamaya başlar Edgü (1953). Ancak Sait Faik'in 1950 Kuşağı'nı etkileyen en önemli eseri, son kitabı *Alemdağda Var Bir Yılan* olur. Kendilerinin de kabul ettiği gibi, 1950 Kuşağı öykücüleri bir bakıma bu kitaptan doğar. Edgü, bu kitabın henüz çıktığı günlerde (Nisan 1954), Bedri Rahmi'nin atölyesinde Sait Faik'le karşılaşır ve hemen cebindeki kitabı (*Alemdağda Var Bir Yılan*) çıkarıp imzalaması için usta öyküciye uzatır. Sait Faik kitabını Edgü'ye "*Hikayeciden hikayeciye/sevgi, selam.*" diye imzalar. Yıllar sonra şunu söyleyecektir Edgü: *O kitabı elime aldığımda hâlâ heyecanlanıyım ve derim ki, ben icazetimi o gün aldım.*

Bunları hatırlattıktan sonra söyleyeyim: 1950 Kuşağı öykücülerinin ortak yönlerinden biri de Batı'da İkinci Dünya Savaşı sonrasında bir felsefe akımı olarak doğan ve edebiyatı da etkisi içine alan varoluşçuluktan, varoluşçu yazarlardan beslenen bir yazar olmasıdır. (Bir ara Sartre'ı kendisine idol olarak seçer yazar). Edgü ve kuşağındaki yazarları etkisi altına alan karamsarlık, bulantı, boğuntu, karabasanın kaynağı da aynı yerdir.

2. Benim yazı ve hikâyelerimle görünmeye başladığım 1980 yılında aralarına katıldığım şair ve hikâyeci/ler (başta Cahit Zarifoğlu ve Rasim Özdenören) 50 Kuşağı'nın hemen arkasından gelen isimlerdi. Rasim Özdenören'in hikâyeleri de Sait Faik'le yaşanan esaslı dönüşümü özümsemiş, varoluşçu yazarların serpintilerini de üzerinde taşıyan ancak içerikte ve söyleyişte asıl büyük yenilikçiler Necip Fazıl ve Sezai Karakoç'tan beslenen bir dünyayı yansıtıyordu. Okuduğum hikâyeciler arasına 1950 kuşağı öykücüleri de girmişti. Nezihe Meriç, Tahsin Yücel, Orhan Duru, Ferit Edgü, Leylâ Erbil, Demir Özlü... Sonra Fıruzan, Tomris Uyar, Nazlı Eray, Nursel Duruel... güçlü bir hikâyeciler kuşağı vardı önümüzde, onların kitapları vardı elimizin altında. Ferit Edgü'den ilk okuduğum kitap *Çılgılık* oldu galiba. *Yazmak Eylemi* diye bir kitabı vardı, onu ve başka kitaplarını da okudum. Onun gibi yazmadım, başka bir hikâyeci gibi de yazmadım fakat burada adını andığım hikâyecilere çok şey borçlu olduğumu biliyorum.

3. Buraya kadar yazdıklarım bir de bu gözle okunabilir. Ferit Edgü de kendi içinde dönüşmeler, yenilenmeler yaşamış bir yazardır. Hatta kendisi bir dönemden sonra ilk öykülerinden çok uzaklaştığını âdeta onların kendine yabancılaştığından söz eder.

Bu yazar kuşağına dâhil hikâyeciler, hemen yanı başlarında gelişen bir köy edebiyatının kalıplarının uzağındadırlar. Bu anlamda angaje yazarlar değildirler. Bunu şunun için söylüyorum; *Hakkaride Bir Mevsim* diye bir eseri var Edgü'nün. Bir köy romanı. Fakat bakın onlarla kendilerini nasıl kıyaslıyor: *Biz bu yazarların dünya görüşüne karşı değildik ama roman anlayışını yeterli bulmuyorduk. Bunun ilkel bir edebiyat olduğunu biliyorduk.*

Avangart bir tarafı var Edgü ve kuşağının. Dili tasarrufuyla da gelecek kuşaklara imkân sunacak yazarlar arasındadır Edgü.

B. Nihan Eren:

1. Ferit Edgü'nün yazınıyla ilk karşılaştığımda bir yazar olarak beni en çok sarsan yön, “anlatmak”/“yazmak” eylemine dair bildiklerimi yeniden düşünmeye zorlamasıydı. Klasik anlamda olay, karakter, zaman gibi alışlageldik öğelerin silikleştiği ya da tümüyle ortadan kalktığı bir yazınla karşı kalırsınız onu okumaya başladığınızda. Ama bu eksilme bir yokluk değil, tersine yoğun bir edebi bilinçle yapılmış bir tercihtir. Üstelik Edgü metinlerinde bu boşlukla okuru sezgisel bir katılıma açık hâle getirir, dahası bu oyunsu alana davet eder. Türk öykücülüğünde yalnızca bir biçem kurucusu değil, aynı zamanda bizleri metinle düşünmeye teşvik eden bir yazar olarak yer alır. Yazınsal olanı sadece anlatılanın içeriğinde değil, anlatının biçiminde de arayan biri olarak, benim için her zaman edebî sorumluluğun, üslup bilincinin en rafine örneklerinden biri olmuştur Edgü. Poetika üzerine düşündüğü, “Ne yazmalıyım?” kadar “Nasıl yazmalıyım?”ı kavramsallaştırdığı bellidir hatta tüm bu tutumu âdeta edebî bir varoluşsal tavır gibidir. Edgü, Türk öykücülüğü içinde tam da bu yüzden benzersizdir çünkü okura hikâye anlatmaz, öykünün neden ve nasıl anlatıldığını sorgulattır. Kimi yazarlar sözü büyütür, Edgü ise bilerek eksiltir. Cümleleri kısa, karakterleri isimsiz, mekânlarıysa boşlukla çevrilidir. Bir hiçlik gibidir her şey. Söylediklerinden çok söylemedikleriyle düşünmeye zorlar bizi. Suskunluğun da bir dil olabileceğini, sessizliğin derin bir anlam taşıyabileceğini en çok onun metinleriyle öğrenmişimdir.

2. Ferit Edgü külliyatı içinde beni en çok etkileyen metin hiç tereddütsüz O'dur. Çünkü bu kitap yalnızca anlatılan bir deneyimin değil, anlatmanın kendisinin de sınılandığı bir yapıdadır. Tüm türlere dokunup geçer ama hiçbirine teslim olmaz. Roman gibi sunulmuştur ama roman değildir, bir öykü kitabı gibi okumak da mümkündür ama öykü sayılamayacak kadar da parçalıdır. Şiir gibi akar ama şiirsel bütünlüğe yaslanmaz. Otobiyografik yönler olduğunu biliriz ama ne tam bir otobiyografiye ne de anlatıya konabilir. Tam da Edgü'nün yapmak istediği şeydir bu; biçim tanımaz, sınıf ve kategori dışı, dirençli bir anlatı kurmak. *Av* da etkileyici bir metindir. Savaşın ve şiddetin anlamsızlığını eksiltilmiş cümlelerle bu denli vurucu anlatmak bir okur olarak da elbette yazar olarak da etkilemiştir beni. Sonra *İşte Deniz Maria* kitabına adını Türkçe olarak veren “Ecco il mare Maria” öyküsü. Ufacık, Edgü'nün deyimıyla bir “küçürek öykü”dür bu. İlk kez deniz gören, denize ayağını sokan Maria'nın bedeni ve

doğayla kurduğu o ilişkiyi, anlatan değil ama tahayyül ettiren bir anlatıdır. Et-kisi de buradadır aslında çünkü anlatıcının şahitliği çekildiğinde geride sessiz bir güç kalır. Üstelik sonunda Maria'nın denize girip girmediğini bile anlaya-madan bitiverir öykü. Vurucudur gerçekten. Dönem dönem verdiğim yaratıcı yazarlık derslerimde başucu kitabım olmuş *Yazmak Eylemi*'ndeys Edgü, yazı üzerine yazı yazar adeta. Parçalı, deneysel, çoğu zaman poetik bir şekilde met-nin binlerce defa, binlerce şekilde yazılabileceğini örneklerken, bizleri içerik kadar hatta belki de ondan daha çok biçimin önemi üzerine düşünmeye davet eder. Anamlı bir biçim alıştırmasıdır.

3. Ferit Edgü her zaman güncelliğini korumaya devam edebilecek bir yazar çünkü o yazının ilk günden beri zamana dirençli bir bilinçle kurdu. Dönemin ruhuna, politik angajmanına, edebiyat kanonunun beklentilerine ya da dilin kurulu formuna teslim olmadan, kendine has bir estetik-zihin alanı oluştur-muştur. Bu alanı hem dildeki arınmayla hem de zamanı bir zamansızlık olarak kullanma becerisiyle inşa etmiştir. Sadeleştirilmiş bir bilinç, susarak anlatma, politik olanı söylemden çekip metnin bütününe ve yapısına dağıtmak gibi tu-tumlar onun temel özellikleri diyebilirim. Onun metinlerinde karakter susar, anlatıcı susar bazen yazarın bile sustuğunu görürüz. Fakat bu suskunluk bir eksiklik değil boşluğun çoğalması, büyümesidir, estetik ve ahlaki bir duruş-tur. Belki de daha fazla şey söylemek anlamına gelir. Çünkü eksiltilmiş bir dil aynı zamanda söylenemeyeni açığa çıkarır, bu da bana hep zamansız gelmiştir. Mekânı kullanımı da keza öyledir. Anlatının biçimiyle örtüştürür mekânı böy-lece mekân bir fon olmaktan çıkar ve poetikaya dönüşür. Dönemi için çok ye-nilikçi ve aynı zamanda zamansız bir tutum bana göre. Edgü'nün taşrası asla folklorik, yargılayıcı ya da özlem duyulan nostaljik bir alan olarak okunamaz. Romantize edilmiş bir taşra görmeyiz. Tüm bunlardan bağımsız olarak varo-luşsal bir sancı duyumsatır bize. Ondan sonra gelen yazarlarımızdan sinema-mıza dek (Reha Erdem'de ya da Nuri Bilge Ceylan'da) etkisini görmekteyiz. Za-mansızlığına bir başka örnekse avangartlığı tabii. Öykü nedir sorusunu okura yeniden sorduracak kadar parçalı, zaman çizgisi kırılmış hatta yer yer yok, basitçe konumlayabileceğimiz bir anlatıdan yoksun, hatta anlatılanın bile za-man zaman belirsizleştiği bir bozgun hareketi getirmiştir yazınımıza. Onun metinleri zamansızlıkla güncellik arasındaki o dar ve tehlikeli çizgide yürü-yebildiği için hâlâ yaşıyor. Bence gelecekte de yaşayacak. Çünkü o, edebiyatı bir iletişim biçimi olarak değil, bir bilinç disiplini, bir varlık hâli olarak kurdu.

Emin Gürdamur:

1. Ferit Edgü, kendisinin de içinde olduğu 50 Kuşağı öykücülerinin el birliğiyle açtığı yolu daha sonra tek başına yürüyen bir isim. Bu yargının biraz abartı taşıdığının farkındayım ama onun biçim ve anlatımda sergilediği özgün tu-tumu ısrarla sürdürmesinin altını çizmenin başka yolu yok. Türk edebiya-tında öykünün sınırlarını şiire, imgeye doğru yaklaştıran Edgü; yalnızlık, ya-bancılaşıma, kimlik arayışı gibi varoluşsal meseleleri bu yakınlaşmanın açtığı

mümbit alanda işlemiştir. Radikal sadeleşme ve boşlukla sezdirme gibi iki yöntemi aynı anda kullandığı öyküleri bu açıdan kendine has özellik taşır. Bu biçimsel tavrın doğuracağı riskleri bilinçli bir şekilde üstlenmiştir Edgü. Yani anlattığı insanların, dertlerin, olayların, kentlerin, taşraların, adaların tehlikeli bir biçimde ruhen birbirine benzemesini göze almıştır.

Yazar düşle gerçeğin ortasında durur. Yazmak bizatihi düşsel bir eylemdir. Ama bu eylemden doğacak esere ait niyetin gerçeklerle ne ölçüde münasebet kuracağına yazar karar verir. Edgü, düşle gerçeğin ortasında durur ve bu ikisini öyküler boyunca ısrarla birbirine karıştırır. Ne gerçek düşten ne de düş gerçekten büsbütün sıyrılabilir. Aksine bu ikisinin “aynı andalığı” ve “imkânsızlığı”, dil marifetiyle yaratılan yeni bir “anlam”a olanak verir.

Onun öykülerinde verili olan, kurallar, toplumsal düzen, kıyasıya eleştirilirken alternatif bir düzen teklif edilmez. Edgü’yü çağdaşlarından ayıran temel özelliklerden biri budur. O, insan özgürlüğünü her şeyin üzerinde tutarken yaşadığı dönemin popüler ideolojik eğilimlerine gönül indirmez, bireye yeni bir esaret teklif etmez. Bir söyleşisinde, kendilerine kadarki süreçte yazarların “*edebiyattan önce yapılacak başka şeyler*” olduğunu düşündüğünü ama içinde bulunduğu kuşağın, yüzeydeki gerçekçiliği aşmak ve “*edebiyatı edebiyat olarak yapmak*” gibi bir amaç taşıdığını ifade eder. Elbette 1950 Kuşağı’nı bütün olarak düşündüğümüzde bu amacın herkes için istikrarla sürdürülen bir tavır olduğunu söyleyemeyiz. Edgü bu açıdan da istisnadır. Edebiyatı, edebiyatın dışında hiçbir amacın hizmetine sunmamıştır.

2. Edgü’nün öteki durumuna düşmüş kahramanları yaşadıkları anlam krizinde fiziki yalnızlıkta kalmaz, oradan metafizik yalnızlığın, sessizliğin içine düşer. Belki onun kelime tasarrufunu esas alan anlatılarında bizi etkileyen, biraz da bu varoluşsal yalnızlıkla kurduğu tutarlı ilişkidir. Cesur bir başlangıç olarak ilk kitabı *Kaçkınlar*, biçim ve kurgularının yanı sıra doğduğu tarihsel koşulları da birlikte düşünerek okuduğum, sık sık dönüp baktığım bir kitap. Ama *Bir Gemide* kitabındaki öykülerin rafine, çok anlamlı kurgusu bambaşkadır. Özellikle oradaki “Dönüş” öyküsü.

3. Modern insan gittikçe daha çok yalnızlığa, yabancılaşmaya, kimlik arayışına, sessizliğe düşecek gibi gözüküyor. Edgü’nün temaları hem bu evrenselliğin hem can sıkıcı geleceğin içinden geliyor. Aslında meseleyi anlaşılır kılmak için modern insan diyoruz. Yoksa tarihin her evresinde insan insandır; boşluğa saplanmak, umudunu yitirmek, anlamsızlıkla boğuşmak insan olmanın tabii sonucudur. Öte yandan Ferit Edgü, söz tasarrufunu, minimal anlatımı, şiirselliği esas alan öyküleriyle Türk edebiyatında küçürek öykünün kapısını açan ilk isimlerdendir. İleride kendine daha geniş bir alan bulma ihtimali taşıyan bu türle ilgilenenler mütemadiyen Edgü’ye dönüp bakmak durumunda kalacaktır, diye düşünüyorum. Aslında onun hiçlik ve boşluk vurgusu, estetik bir varoluş biçiminin hayata uzanışıdır. Bu uzanış kelimelerin azaldığı, hayattan çekildiği günümüzde sanırım daha da anlam kazandı. Belki bugün

Edgü'nün, dilin yerleşik kalıplarının dışına çıkarak yürüdüğü patikanın bir ana yola dönüştüğünü söyleyemeyiz ama ana yollardan daha etkili bir sonuca sebep olduğunu kabul etmemiz gerekiyor. 1980 sonrası Türk öyküsünde ortaya çıkan deneysel eserlerin, biçim arayışlarının, parçalı metinlerin, fragman anlatıların belleğinde Edgü'nün yaktığı asi ateşin dumanı tüter. Kanaatime göre, Ferit Edgü öykücülüğünde imgenin ve imanin sonsuz çağrışımlarından yararlanılarak ortaya konan yöntem, gelecek kuşakları da etkilemeye, en azından cesaretle donatmaya devam edecek.

Gamze Güller:

1. Ferit Edgü, öykülerinde yaptığı biçimsel deneylerle, tematik derinliğiyle ve dil işçiliğiyle yalnızca döneminin değil, gelecek kuşakların da yazar ve okurları için güncel kalacak nadir yazarlardan biridir. Onun metinleri zamanın ruhuna uyum sağlamakla yetinmez, zamanın ilerisinden gider. Kendi sesini, Türkçenin en sade ama en derin katmanlarında bulmuş, anlatıya hem biçimsel hem de felsefi bir arayış katmıştır.

Eserlerinde sıkça karşılaşılan anlamsızlık, sessizlik, yalnızlık, varoluşsal sorgular, iletişimsizlik ve coğrafyanın birey üzerindeki etkisi gibi temalar; Edgü'nün yalnız ve bireyi merkeze alan anlatı dünyasını oluşturur. Bu temalar yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir sessizliği de imler. Özellikle doğunun çetin coğrafyasıyla insanın içsel boşluğu arasında kurduğu metaforik ilişki, onun yazını sıradan gerçekliğin ötesine taşır. Böylece Edgü'nün öyküleri, modern bir varoluşsal arayışın kapısını aralar.

Anlatım biçimlerine bakılacak olursa; anlatı dili, özellikle 1980 sonrasında iyice belirginleşen minimalist bir çizgiye sahiptir. Öyküleri kısa, yoğun, kelime ekonomisine dayalı ve yer yer şiirsel metinlerdir. Ancak bu “ekonomi” bir eksiklik değil, bilinçli bir suskunluk stratejisidir. Anlatıda boşluklar bırakır, okuyucunun hayal gücünü ve sezgisini kullanacağı alanlar yaratır. Geleneksel öykü yapısını yer yer tamamen terk eder; parçalı anlatılar, düşsel geçişler, bilinç akışı ya da fragmanlar onun tercih ettiği yapı öğeleri arasında yer alır. Yazdıkları, bu biçimsel yönüyle öykü ile düzyazı şiiri arasında bir yerde durur. Dili ise tıpkı kurgusu gibi süzölmüş ve rafinedir. Abartılı betimlemelerden, süslü ifadelerden uzak durur. Az sözcükle derin anlamlar yaratmayı hedefler. Bu, yalnızca bir estetik tutum değil, aynı zamanda düşünsel bir tercihtir. Edgü için dil, yalnızca anlatmanın aracı değil; üzerinde düşünülmesi gereken, hatta başlı başına bir özne gibi davranan bir varlıktır.

Karakterlerine gelince; Edgü'nün öykülerinde karşımıza çıkan figürler çoğu zaman isimden, kimlikten, bireysel ayrıntılardan yoksundur. Bu anonimlik, onları evrenselleştirir. Birer birey olmaktan çok bir hâlin, bir durumun temsiline dönüşürler. Genellikle içe kapanık, edilgen, coğrafya ya da zaman karşısında silikleşmiş karakterlerdir. Geleneksel anlamda birer “kahraman” değildir; aksine, modern bireyin parçalanmış benliğini, yabancılaşmasını ve anlam arayışını temsil eden anti kahramanlardır.

Ferit Edgü, 1950'lerden sonra gelişen ve bireyin iç dünyasına yönelen öykü geleneğinin 1970'lerdeki en yetkin temsilcilerinden biri olarak kabul edilir. Sait Faik'ten gelen insan merkezli duyarlılığı, Bilge Karasu'daki felsefi yoğunluğu ve Oğuz Atay'daki ironik mesafeyi bir potada eriterek özgün bir anlatı dili kurmuştur. Aynı zamanda Türk öyküsüne modern ve postmodern teknikleri kazandıran öncülerden biri olmuş; özellikle 1980 sonrasında yazmaya başlayan kuşaklar üzerinde kalıcı etkiler yaratmıştır.

Ferit Edgü'nün öykücülüğü edebiyatımızda biçimsel açıdan yenilikçi, düşünsel derinliği yüksek ve dilsel anlamda özgün bir kanal oluşturur. Onun öyküleri yalnızca bir hikâye anlatmakla yetinmez; okuyucuyu suskunlukları fark etmeye, kelimeler arasında dolaşan sessiz anlamları duymaya ve metnin boşluklarını kendi sezgisiyle tamamlamaya çağırır. Bu yönüyle, yalnızca edebî değil, aynı zamanda felsefi bir deneyim sunar. Türk edebiyatının içe dönük, düşünen, sorgulayan damarında Ferit Edgü adı, silinmez bir iz olarak kalacaktır.

2. Ferit Edgü'nün edebiyatında birçok eser öne çıkar ama beni en çok etkileyenlerden biri, 1967 tarihli kitabıyla aynı adı taşıyan “Av” öyküsüdür.

“Av”, tam açıklanmayan bir coğrafyada geçen kısa, yoğun ve kapalı bir metindir. Kahraman, bir yolculukta (belki bir arayışta, belki bir kaçışta) ilerlerken kendisini belirsiz bir tehdidin, derin bir yalnızlığın ve içsel bir tedirginliğin ortasında bulur. Öyküdeki “av” hem gerçek hem de metaforik düzlemde okunabilir. Kim kimi avlıyor, ne neyin peşinde belli değildir.

Edgü, bu öyküsünde hiçbir şeyi netleştirmez. Ne zaman bellidir ne yer ne de karakterin geçmişi. Bu belirsizlik okuru doğrudan metnin atmosferine, duygusuna yönlendirir. “Av”, bir hikâye anlatmaktan çok bir hâli, bir ruh durumunu yansıtır.

Sadece birkaç sayfada anlatılan bu öykü, hiçbir açık çatışma içermemesine rağmen yüksek bir iç gerilim taşır. Kelimeler azdır ama etkileri büyüktür. Tıpkı sessizlikte duyulan bir çıtırtı gibi, okur metnin içindeki huzursuzluğu hissederek. Bu da Edgü'nün az kelimeyle yoğun duygu yaratmadaki ustalığını gözler önüne serer.

“Av”, olduğu gibi de okunabilir, metaforik katmanlarla da çoğalabilir: İnsanın kendini avlaması, sistemin bireyi kısıtması, modern insanın çıkışsız bilinç döngüsü gibi. Bu çok katmanlılık, öyküyü farklı okur tipleri için farklı anlamlarla canlı tutar. Öykü anlattığından çok anlatmadığı yeredir sanki. Arayıp bulup çıkarmak okura düşer.

Edgü'nün karakteristik üslubunu bu öyküde de görürüz. Anlatı kısa cümleler, aralıklı geçişler, boşluklarla işlenmiştir. Metnin ritmi, karakterin psikolojik durumuyla eş zamanlı akar. Yavaş, duraksayan ama yoğun bir iç akış vardır.

Anlatı hem biçimsel hem tematik olarak Ferit Edgü öykücülüğünün özünü taşır. Belirsizlik, boşluk, yoğunluk ve varoluşsal yalnızlık her satırda kendini hissettirir.

Bu öykü okura anlatılan bir hikâye gibi değil; yaşanan bir duygu, geçici ama etkileyici bir hâl gibi gelir. İşte bu da Edgü'nün öykücülükteki en çarpıcı özelliklerinden biridir.

3. Ferit Edgü, yalnızca kendi döneminin değil, edebiyatın geleceğinin de seslerinden biridir. Biçimle kurduğu cesur ilişki, tematik derinliği ve dilin sınırlarını zorlayan işçiliğiyle, her kuşaktan yazar ve okur için güncelliğini koruyan ender yazarlardandır. Onun metinleri yalnızca zamanın ruhunu yakalamaz; zamanın ötesinden seslenir, bugünü sorgularken geleceğe yön verir.

Bu kalıcılığın temelinde, anlatının yapı taşlarını yerinden oynatan biçimsel arayışları yatar. Geleneksel yapının dışına çıkan, türler arasında bilinçli geçişler yapan Edgü, sınır gözetmeyen anlatım biçimleriyle özellikle yeni kuşak öykücülere güçlü bir ilham kaynağı olmaya devam edecektir.

Edgü'nün işlediği temalar, yalnızca dönemsel gerçekliklerle sınırlı değildir; insanın zamana dirençli duygularına, varoluşsal boşluklarına temas eder. Yalnızlık, sessizlik, iletişimsizlik gibi kavramlar, dijital çağın giderek artan içe kapanışı ve gürültülü yalnızlığı içinde daha da anlam kazanacaktır. Edgü'nün şiirsel ve neredeyse metafizik diyebileceğimiz anlatımı, bu yeni sessizliğe yankı veren bir iç ses gibidir.

Onun minimalist ve yoğun anlatım tarzı, günümüzün bilgi ve imge kalabalığında daha da kıymetli bir hâle gelir. Derinlikli ama kısa anlatılar, hızlı tüketilen dijital içerikler arasında sığınılacak birer düşünme durağı olur.

Edgü'nün doğu anlatıları sadece bir bölge betimlemesi değildir. Mekân, insanın iç dünyasıyla kurduğu ilişkinin bir aynası olarak çıkar karşımıza. Doğanın sertliğiyle insanın kırılabilirliği arasındaki gerilim; bugünün göç, kentleşme ve mekân aidiyeti gibi meseleleriyle bire bir örtüşür. Bu bağlamda Edgü, coğrafyanın anlatıya katılma biçimiyle gelecek kuşaklar için önemli bir rehber olmaktadır.

Ayrıca, Edgü'nün anlatılarındaki boşluklar ve yoruma açık yapılar, çağdaş ve geleceğin etkileşimli okuma biçimlerine büyük bir katkı sunacaktır.

Ve belki de en önemlisi; Edgü için dil sadece bir anlatı aracı değildir; başlı başına bir mesele, bir sorunsaldır. Her sözcük özenle seçilir, her cümle anlamın sınırına kadar işlenir. Dilin hızla yozlaştığı ve yüzeyselleştiği bir dünyada, Edgü'nün bu dil tavrı “edebî bilinç” taşıyan okurlar ve yazarlar için bir çıpa işlevi görecektir.

Kısacası, Ferit Edgü sadece bir yazar değil; edebiyatın dil, biçim ve düşünceyle kurduğu ilişkinin dönüştürücü bir temsilcisidir. Bu nedenle, geleceğin edebiyatı için de vazgeçilmez bir kaynak olacaktır.

Murat Yalçın:

1. İlk kitabından son kitabına, neresinden baksam yapıtlarında ta kendisini gördüğüm bir yazardır Ferit Edgü. Sürekli kalemini sorgular, yazarlığıyla

hesaplaşır durur. Gerçek acemilikleri sahte ustalıklara yeğler. Kitlelerden sakınmış ama “kült yazar” olmaya da kapılmamış, ilgiye kanmamış ama ilgisizlikten de yakınmamıştır. Her bakımdan yazını ve yazınsal tutumuyla özgün kalabilmiş bir yazardır.

Düz bir yazar değildir, özünde olağanüstülük saklı metinler kurmuştur. Düşle gerçeği, somutla soyutu dil gerçeğinde buluşturur. Ürettiği imgelerle çoğalttığı anlamlar birbiriyle yarışır. Katıksız gerçeğin özündeki düşsele varmaya çalışan saydam yazıyı kovalar. Bir metni bıkıp usanmadan sonsuzca yazma ısrarı görülür onda. Sürekli kendini aşma çabası içindedir. Bu çabayı da öyküleştirir bazen “Yazar ve Yazman”daki gibi.

2. İma Kılavuzu kitabımdaki öykülerin nüvesinde *Doğu Öyküleri* (1995) ve *İşte Deniz, Maria* (2000) kitapları da görülebilir. Onun “minimalist” anlatımını, yani “dil”in özü, mayası olan şeye varma çabasını severim. Öykünün çılga yolunda onun da izini sürmüşlüğüm vardır.

3. Yazı düşsel bir eylemdir onda, yoz bir ortamda birey olma aykırılığıdır. Olayın dilini yepyeni bir dil olayıyla yakalar. Olayları, gözlerini kapadığında daha iyi gördüğünü söyler bir yerde. Gözü kapalı yazmak, bir düşü yazıda görme biçimidir. Her cümlesi dünyayı, Paris’ten Pirkaniş’e dünyaları sırtlayıp gelmiştir. Olmadık vakitlerin insanı vardır anlattığı olgularda, olaylarda. Düşün altını üstüne getirmektir işi. Gerçeğin yanı başında, ona bir milim fark atmadan kurar düşünü. Yazı nedir ki, zamanla yarışmaktan, varsayılan okura zar atmaktan başka.

Mustafa Aplay:

Ferit Edgü, erken yaşlarda okuyup sevdiğim ama tekrar uğrama konusunda geç davrandığım bir yazar. Beni çok derinden etkilediğini söyleyemem bu yüzden. Ama Türk edebiyatı için konuşursak ilk metinlerini 50’li yılların başında yazan biri bugün bir derginin dosya konusuysa etkisinin devam ettiğine dair başka bir kanıtı ihtiyacımız yok. Birçok yazar etki listesinde onu ilk sıralarda anar. Peki başarısı nedir, etkisi neden bugüne dek sürdü ve sürmeye de devam ediyor? Ferit Edgü, başta söz ettiğim gibi “benim yazarım” değil ve onun hakkında en derin analizleri yapamayacağımı biliyorum ama yine de bir şeyler söylemek istiyorum. Zaten bu soruşturmanın diğer muhatapları, eminim Edgü’nün ne kadar büyük bir yazar olduğunu söyleyecek; türler arasındaki sınırlarda yaptığı deneyleri, minimalizm manifestosu niteliğindeki metin kurma biçimini, dil içindeki anarşist tutumunu tespit edeceklerdir. Çağının ruhunu en derinden yakaladığını ve bunun bir yansıması olarak metnini delibozuk hâle getirmede ustalaştığını ifade edenler çıkacak, hatta belki ikinci kısımla ilgili övgü kadar yergi de gelecektir. Buna şaşmamalı: Deneyci yazarlık, raydan çıkmanın eşiğindedir. Ben bunları kenara bırakıp bana bu soruşturma sorusunu yönelttiğiniz gün elime aldığım bir kitaptan söz etmek istiyorum: *Yazmak Eylemi: Bir Toplumsal/Siyasi Olay Üzerine 101 Çeşitleme*. Politik olanın bizden açıkça taraf olmamızı istediği, gündelik hayatı doğrudan etkileyen

bir eylemi 101 farklı açıdan görmeye çalışan kitabı okurken edebiyatın doğasına dair düşündüm. Politika, medya, afişler ve sloganlar bizden tarafımızı çabucak seçmemizi isterken işin 101 katmanını açığa çıkaran kişiye mi yazar diyoruz yoksa? Tek tanım değil ama zihnimdeki tanımlardan biri kesinlikle bu. Edgü eylemcilerin bir gün boyunca kepenkleri zorla kapattırdığı toplumsal olay kurgusu için şöyle yazıyor bir yerde: *Anlıyorum. Her şeyi anlıyorum. Dükkanları açtırmayanları da, dükkanları açmayanları da. Garip günlerde yaşıyoruz. Anlıyorum.* Sonra diğer bakışlar, yorumlar, olaylar. Hiçbiri bütünüyle haksız sayılmayacak, meseleyi politik olmaktan çıkaran derinleşme denemeleri. Edebiyattaki bu anlama çabası bence onun doğasının en değerli parçalarından biri ve bu bakışı taşımayan bir yazarın, türler arasında ne kadar salınırsa salınsın, ne türden bir edebî deney yaparsa yapsın, edebî parlaklığı taşıyabileceğini düşünmüyorum. Edgü'nün o yazar doğasına sahip olduğu açık ve bence onun değeri, teknik becerilerinin yanı sıra, buradan da geliyor.

Naime Erkovan:

1. Bence temalarından ziyade anlatım biçimi onu birçok yazardan farklı kılıyor. Minimal ya da diğer adıyla küçürek öyküye verdiği emek, başlı başına bir mücadele. Mücadele diyorum çünkü zor bir alandır burası. Kısa yazmanın çok daha kolay görüldüğü zannedilir ama işin içine giren ya da bu şekilde yazmaya çalışan herkes, ne kadar meşakkatli bir iş olduğunu görür. Zordur fakat ben kişisel olarak minimal öyküyü tehlikeli buluyorum. Elbette edebiyat adına tehlikeli buluyorum çünkü bundan bir adım sonrası sessizliktir. Sessizliğin hâkimiyeti kurulunca da edebiyat ölecektir.

Minimal öykü bir yandan cesaret vericidir de. “Ben de yazarım böyle.” dedirtir birçok kişiye ama işin aslı bambaşkadır. Kısa metinleri oluşturmak kolaydır, zor olan o kadar dar bir alanda vurucu bir etki oluşturabilmektir.

2. Benim için *Yazmak Eylemi* ayrı bir yerde durur. Yıllar önce Kadıköy Alkım Kitabevi'ne gitme alışkanlığım vardı. Saatlerimi orada harcamaktan hiç rahatsızlık duymazdım. Birkaç katlı bir binaydı ve her katta dilediğiniz kadar vakit geçirmeniz için oturma alanları oluşturulmuştu. Bilinçli bir tercih değildi ama *Yazmak Eylemi* karşıma çıktı. Henüz hiçbir kurmaca metin yazmadığım vakitlerdi bunlar. Kitabı elime alıp bir yere oturdum ve bitirene kadar kalkmadım yerimden. 101 bakış açısıyla aynı olayı farklı şekillerde anlatma fikrini çok beğenmiş, yazarın yaratıcılığını sevmiştim. Sonraki yıllarda ondan ne okuduysam hepsinin önüne geçti *Yazmak Eylemi*.

3. Minimal öykü yazarların genel kanısı, günümüz insanının zihin yapısına en uygun türün bu olduğunu düşünmeleridir. Buna olan inanç ve kararlılıkları bence onları öne çıkarıyor. Ayrıca çok az imkânla çokça etki oluşturabilme çabaları kıymetlidir. Bence Ferit Edgü de edebiyatın semasında bu yönleriyle geleceğe kalacaktır.

Necip Tosun:

1. 1950 Kuşağı'nın öne çıkan yazarlarından Ferit Edgü, dil arayışları ve varoluşsal sorunlar etrafında gelişen simgesel, düşsel bir öykü evreni yarattı. Öykü serüveni boyunca “nasıl yazmak” sorusunun peşinde, hep yeniyi aradı, kişisel bir üslup yaratmaya çalıştı. Edebiyatı bir dil olayı olarak gören Edgü, her şeyin dil içinde, anlatılmak istenen olayların, yaratılan kişilerin bu dil yapısı içinde var olduğunu düşünerek, dilsel arayışlara girdi. Yazılarında, öykülerinde dil en öncelikli meselesi oldu. Öykülerinde, betimlemeler ve ruh çözümlemelerinden ziyade, simgesel, imgesel, rafine bir dil kullandı. Yalınlığa, daha çok yalınlığa, artık hiçbir fazlalığın bulunmadığı bir yapıya ulaşmayı hedefledi. Bu arayış da onu “minimal öykü” durağına getirdi. Son öykülerini, tümüyle bu anlayışla oluşturdu.

Onun öykülerinin diğer bir ayırt edici özelliği de varoluş sorunlarıyla hesaplaşma, yüzleşmedir. Edgü, yaygın deyişle, yalnız, bunalımlı kişilerin, mevcut düzenin baskıcı, otoriter, saçma ortamındaki kısıtlanmış hâllerini öyküleştirdi. Toplumdan, kurallardan bağımsız, kendini gerçekleştirmeyi seçen özgür bireyi yüceltti. Öykülerinde, verili hayatın saçmalığı ve anlamsızlığı, yanlış algılar, gerçek diye bilinen şeylerin tartışmalı olduğu, insani olanın toplumdan çekilmişliği, çürümüşlük, hayatın geçiciliği, ölüm karşısında insanın çaresizliği temalarını ağırlıklı olarak işledi. Sürekli hayatın anlamsızlığını, boşluğunu, saçmalığını vurguladı. Toplumu, düzeni, baskıları, adaletsizlikleri ağır bir şekilde eleştirdi.

Kuşağının diğer yazarları gibi varoluşçu felsefe ve edebiyattan etkilendi. Kafka, Beckett, Borges, Sartre, Camus, Bataille gibi yazarların hem tematik anlamda hem de biçimsel anlamda izlerini süren Ferit Edgü'nün öykülerindeki fantastik öğeler, bireyci tutum, düşsel/cinsellik yaklaşımları bu yazarlarla bir örtüşmüşlüğü yansıttı. Varoluşçuluktaki bireysel tutumlar, Kafka'daki bunalım ve düşsel yaklaşımlar tüm kuşağı gibi Edgü'yü de etkiledi. Kafka'nın yapıtlarında çizdiği saçma, bunalı ve baskıcı otoriteyle içinde yaşadığı zaman dilimi arasında bir paralellik gören Edgü, daha çok kendisini, kişiliğini arayan, kendini, toplumu sorgulayan metinler kaleme aldı.

2. Ferit Edgü'nün *Bir Gemide* kitabı oldukça başarılı bir kitaptır. Kitaptaki öyküler ağırlıklı olarak gerçeküstü yaklaşımlarla oluşturulmuştur ve düşle gerçek arası gidip gelen sembolik bir dil kullanır. Anlatıcıların çoğu yazardır, yaşanan çelişkileri fark eden yazarlar bunu bir şekilde kayda geçirirler. “Dönüş”, kitabın en güzel öyküsüdür. Bir yazar, yıllar sonra adaya, baba ocağına döner. Evlenir. Yazmayı bırakmıştır: “*Buraya, yazmamak, ölene değin yazmamak, bahçemde çiçek yetiştirip, denizde balık tutup yaşamak için*” dönmüştür. Adadan ayrılmak ister ama bırakmazlar. “Bu benim seçtiğim yaşam değil” dese de, “*Hançimiz dilediğimiz yaşamı seçiyoruz ki?*” denir. Tekrar eve döndüğünde, düşler içinde kendini yazı yazarken bulur.

3. Ferit Edgü tüm yazın yaşamı boyunca felsefi/tematik anlayışına (Kafkaesk bunalım ve Beckettvari hiççilik) sadık kaldı. Gerçeğin binbir yüzünü açık etmeye, insanı kendisiyle, yaşanan gerçeklikle yüzleştirmeye çalıştı. Biçimsel anlamda ise hep yenilikçi çizgide oldu. Sonuçta yenilikçi/modernist/deneysel öykücülüğümüzün önemli bir ismi olmayı başardı. Onun dil özeni, deneysel arayışları, edebiyat coşkusu gelecek kuşaklara aktarılacak en önemli özellikleri olmalıdır.

Sadık Yalsızuçanlar:

1. Ferit Edgü, 1950 Kuşağı'ndan diye niteleniyor, kısmen doğrudur ama ilk kitabı dışında öykü kitaplarını ağırlıklı olarak 1960'lı yılların başından itibaren yazmış, modern öykü dağarımıza özgün katkıları olmuş bir yazar. Modernleşme sürecinin derinleştiği, Cumhuriyet modernleşmesinin olgunlaştığı bir sürece tekabül ediyor yazınsal çabaları. Büyük dedesi, bir Bektaşî şairi. Güzel sanatların gelenekli damarına, o muazzam belleğe de aşına ve öğrenimi bu yönde. Dolayısıyla, edebî bağlamda da, bir bakıma geleneksel olanla modern olanın sınırında duruyor. Onun anlatıları avangart niteliklere de sahip olmakla birlikte, bizim geleneksel anlatı dünyamızın soyutlama imkânlarının izlerini de alttan alta taşır. Öykülerinde, yalnızlaşmış, aşırı biçimde parçalanmış modern "birey" in kendisi ve çevresiyle çatışmalarını, gerilimlerini, sorunlarını, genellikle sorgulayıcı, bazen de anlamaya çalışır biçimde yansıtır. Öyküde imge kullanımının en bereketli adreslerinden biridir. Onu öykü yazmaya iten saiklerin en etkinini, gençlik yıllarında Sait Faik'in hikâyeleriyle karşılaşmış olmasıdır. Onlardan çok etkilenir. Öykülerinin çoğunda birinci tekil kişi anlatımını yeğlemesinde de bu etkiden söz edilebilir. *Kimse* ve *Hakkârî'de Bir Mevsim*'e kadar kentli bireyin, modernleşme odağı olarak şehirdeki hikâyesini yazan Edgü, bu kez karakterini -askerliğini yedek subay olarak yaptığı- Hakkârî'nin bir köyüne taşır ve acımasız doğa şartlarında, kendisi ve karakteri için bir tür sınır durumu sayılabilecek bir ortamdaki sancısını yansıtır. Edgü'nün temaları, tartıştığı sorunlar, anlattığı konular bakımından Tanpınar, Oğuz Atay, Bilge Karasu, Vüs'at O. Bener, Yusuf Atılgan, Enis Batur, bir ölçüde Sevgi Soysal hatta Sevim Burak'la da akraba olduğu söylenebilir. Edgü'nün, varoluşçuluk ekseninde, yaşamı, dünyayı, genelde varoluşu anlamlandırma ve sorgulama çabasındaki öyküleri de zengin bir toplam oluşturur. Öykülerinin yansıttığı başat sorun belki de budur. Ayrıca, öykü belleğimize, "küçürek öykü"nün en özgün, en ilginç ve bereketli örneklerini armağan ettiğini özellikle belirtelim. Okura ve eleştirmenlere, "Böyle de olur mu?" dedirtecek türden çok örneğe rastlarız onun öykü dağarında.

2. Kimse ve Hakkârî'de Bir Mevsim'i de anmakla birlikte, *Bir Gemide* diyebilirim. *Bir Gemide*, bir yandan modern ve özgün dili/anlatımıyla diğer yandan geleneksel anlatılardaki soyutlama ve stilizasyon niteliği bakımından, dünyayı, hayatın anlamını, varoluşu sorgulayan güçlü bir anlatıdır. Kitaba adını veren öykü dışındakiler de öyle olmakla birlikte "Bir Gemide", dünyayı gemi,

Tanrı'yı kaptan, yolcuları insanlık, geminin rotasını yazgı olarak nitelemesi bakımından temsili anlatımın doruğudur. Edgü, ana karakterin yanına eklediği ilk gençlik çağındaki diğer bir karakterle diyaloga dayalı son derece samimi, gerçekçi ve iz sürücü bir anlatı kurar. Gerçeklik algısı, gerçekçilik tutumu, gerçekliğin yansıtılma ve algılanma biçimleri açısından da oldukça zengin bir göndermeler derlemesidir bu metin.

3. Ferit Edgü, bir ressam, gelenekle modernliğin buluştuğu bir görsel yaratımcı, şair, öykücü, romancı, denemeci ve sanat düşünürü olarak çok kitap yazdı. Mektupları ayrıca anılmalıdır. Onun *Hakkârî'de Bir Mevsim*'inin, *Bir Gemide*'sinin, *Çığlık* ve *Binbir Hece*'sinin ve özellikle küçürek öykülerinin gelecek kuşaklarca da okunacağını, uzun ömürlü olduğunu düşünüyorum.

Selçuk Orhan:

1. Edgü ilk eserlerini 1950'lerin başında vermeye başlamış, yani Edgü'yü 50 Kuşağı öykücüleri arasında saymakta sakınca yok. 50 Kuşağı öykücülerinin çoğu gibi modernizmin Türkçe bir yorumunu sunuyor o da. 50 Kuşağı varoluşçuluğun yoğun etkisi altındadır. Ayrıca Kafka gibi modernistlerle edebiyatımızda bağ kuran ilk kuşak olduğunu söyleyebiliriz. Edgü, bence Garip şiirinden de etkilenmiş. Sanki varoluşçuluğun karmaşık sorunlarını Garip şiirinde gördüğü "alelade" gerçeklikte ele almaya çalışmış gibidir. Öykülerinin içeriğindeki sadeliğe bu yönden de bakılabileceğini düşünüyorum. Öykülerinin yapısını açıklamak için sanırım "minimalist" demek yerinde olur- hatta kendisi de yanlış hatırlamıyorsa bir yerde bu terimi referans olarak gösteriyor, ki minimalizm geçtiğimiz yüzyılın ilk yarısının baskın akımlarından biridir. Müzikte ya da resimde de izleri görülebilir.

Yalnız 50 Kuşağı için edebiyat sosyolojisi anlamında – bence pek de hazırlıklı olmadıkları – bir zorluktan söz etmek gerek: Köy edebiyatı. 50 Kuşağı'nı oluşturan öykü yazarlarının (Adnan Özyalçın, Demir Özlü, Erdal Öz, Ferit Edgü, Leylâ Erbil, Nezihe Meriç, Onat Kutlar, Orhan Duru, Yusuf Atılgan, Tahsin Yücel, Vüs'at O. Bener ve bence Ferit Edgü!) hemen hepsi benzer modernist etkiler altındadır. Sosyal sınıflarından bağımsız olarak (Ferit Edgü bildiğim kadarıyla küçük bir memurun oğludur, Tahsin Yücel de köy kökenlidir) güncel Batı edebiyatının ölçüleriyle kendilerini ortaya koymaya çalışmışlardır. Varoluşçuluk, Yeni Roman, Beckett ya da Kafka gibi modernizmin derin iz bırakan isimleriyle kurdukları bağlar edebiyat anlayışlarını genç dönemlerinden başlayarak biçimlendirmiştir. Ancak 1950'lerde ortaya çıkan "köy edebiyatı" rüzgârı edebiyatımızın rotasını kaçınılmaz olarak değiştirmiştir; bunu bir çeşit gerçekçilik savaşı olarak da görebiliriz. Modern sanat akımları da bir çeşit gerçeklik arayışında olagelmıştır, ancak modernistler arasında 20. yüzyıl insanının gerçeğinin doğrudan aktarılamayacak kadar karmaşık olduğu fikri hâkimdi. Edebiyatımızda köy gerçeğinin işlenişi ise doğrudan basit insan ilişkileri düzleminde olmuştur. Hâliyle içlerinde Ferit Edgü'nün de olduğu 50 Kuşağı'nın alanı ister istemez daralmıştı. Aslında bu yazarlar ülke gerçeğinden kopuk değildi;

taşra havasını işlemekte Yusuf Atılgan veya Vüs'at O. Bener'in üstüne çıkabilen yazarlar azdır. Tahsin Yücel de pekâlâ köyü yakından tanıyor ve konu ediyordu. Edgü'nün *Hakkâri'de Bir Mevsim* romanı da akla gelebilir. Ancak bu yazarların ülke gerçeğini işlerken izledikleri yöntem en azından yaşadıkları yılların okurlarının beklentisiyle ortak bir düzlemde değildi; söz gelimi Edgü'nün *Hakkâri'de Bir Mevsim* romanı 1964 yılında yedek subay olarak görev yaptığı köyde yaşadıklarından yola çıkarak yazılmış olmasına rağmen Kafkask bir denemedir. Anlatı yapısı ya da biçim açısından kendine özgü arayışlar içerir. Oysa dönemin "köy"den anladığı bu değildi. Sömürü ilişkilerinin basit mekânı içinde yokluğu ve düzene karşı başkaldırıcıyı arıyordu okur- hâliyle bu kuşağın edebiyat anlayışı ülke gerçeğinin kıyısında zorlukla yer bulabildi.

Bunun ötesinde Edgü'nün ilk yıllarından beri pek değiştirmedığı yalın bir yazma tarzı vardır. Soyut diyaloglar, alelade anların sahnesinde kurulan paradokslar, soru-yanıt formunda akan kısa hikâyeler... Aslında biçimsel açıdan gençliğinden olgunluğuna uzun bir yol katetmemiştir Edgü, yani bu anlamda da "minimalist" olduğu söylenebilir. Yine de özgün bir söyleyiş yakaladığı, bu söyleyişle tutarlı bir anlatı çizgisi yarattığını inkâr edemeyiz.

2. Ne yalan söyleyeyim, Edgü severek okuduğum bir yazar ama şu ya da bu yapıtından özellikle etkilendim diyemem. Etki başka bir şey, çıkarken bir dala tutunmak ya da inerken tırabzandan yardım almak gibi. Ferit Edgü'nün yazdıkları benim için böyle bir anlam taşıyor, daha çok şöyle bir baktığım tablolara olarak tarif edebilirim. Minimalizme hep kuşkuyla yaklaştım çünkü bizim edebiyatımızda veciz olmaktan öte bulanıklaşmaya yönelen bir yanı var. Birkaç anlama çekilebilecek "derin" bir metin yerine meramını kuşkuya yer bırakmayacak biçimde söyleyebilen metni tercih ediyorum. Bu tabi yollardan sadece birisi... Ne doğru ne de yanlış. Edgü son derece yalın yazmasına karşın okura yanıtız sorular bırakıp kenara çekiliyor.

3. Bence sadece Edgü değil bütün olarak 50 Kuşağı kapsamlı bir değerlendirmenin konusu olmalı. İlk soruda toparlamaya çalıştığım "gerçekçilik savaşı" açısından ele alındığında sadece edebiyat değil düşünce dünyamızın bütünü açısından gözden kaçmaması gereken bir kırılma noktasını temsil ediyorlar. Açıkçası gelecekte ne kadar okunur, benimsenir, bunu bilmiyorum; zaten edebiyatın geleceğinin ne olduğunu bilmek bile zor.

Şenay Eroğlu Aksoy:

1. Ferit Edgü ve 50 Kuşağı öykücükleri gelenekten uzaklaşarak yeni bir anlatımın temsilcisi olmayı başardılar. Öykü yazınında hikâyenin ağırlığını geriye çekerek anlamı genişleten sağaltılmış bir dille çıktılar okurun karşısına. Sanatın diğer disiplinlerinden koparılmış parçaları anlatım biçimlerinin parçası kıldılar. Elbette hemen kabul görmediler. Alışılmış bir reddiye döneminin ardından okurla buluşup zamanın süzgecinden başları dik geçerek öykü evrenimizi büyüttüler. Sonraki kuşaklar için eşsiz bir miras bu. Edgü'yü unutulmazlaştıran yenilikçi anlatım biçimi, gözlem yeteneği, dil işçiliği, sert

gerçekliği tahammül seviyesine indiren gerçeküstü sıçramaları ve sahiciliğini yitirmeyen kahramanları... Kendisiyle yapılan bir söyleşide “*yazardan çok okur*” olduğunu ifade etmesi onun, görünenin ardına yoğunlaştığını, yatağını genişletirken sıçramaya hazır bir akılla yaşayıp durduğunu fısıldar bize. Bu yüzden onlarca ön söz ve *Yazma Eylemi* gibi deneysel bir metni okurla buluşturduğunu düşünüyorum. Ferit Edgü dediğimde yazma edimi ve kurmaca metinler üzerine durmaksızın kafa yoran, şiirin yanı başında dururken, geçmiş ve kendini aşma tutkusuyla dolu olduğundan, şimdide eyleyemeyen bir yazar imgesi dönüp duruyor aklımda. Üstelik tüm bunları kurmaca metinlerinin yazınsal varlığını arttırarak yapıyor. *Hakkâri’de Bir Mevsim* ışıldayıp duruyor hâlâ kendi doruklarında. Ayrıca şunun altı mutlak çizilmeli o kuşağın öykücülerini okuru edilgen bir konfor alanından çıkmaya zorlamıştır, onları yazarla birlikte yol almaya metni tamamlamaya davet etmişlerdir. Okurun katkısıyla tamamlanan, sarsıcı, öncül, bilinçli bir tercihle eksiltilmiş metinler vardır ortada. Benim öykücülüğümün kendi yatağını bulmasını sağlayan bir kuşaktır onlar. Rahatlıkla söyleyebilirim, bu metinler olmasa bugünkü gibi yazamazdım.

2. Onunla tanışmam *Hakkâri’de Bir Mevsim*’le oldu. Benim için eşsiz bir doruk noktasıdır. Ardından diğerleri geldi. Yukarıda söz etmeye çalıştığım Edgü’nün kurmacanın aynı zamanda yapıntı olduğunu göstererek onu göz hizasına çekme çabasının ürünü *Yazma Eylemi* epey oyaladı beni. *Nijinski Öyküleri*, *Doğu Öyküleri* kendisinin anlatı dediği ama benim kurmaca metin iştahıyla okuduğum *Yaralı Zaman* ve diğerleri... Üstelik bu ayrık metinler aklı gölgede bırakmayan bir vicdanın sesiyle aydınlanırken öykücülüğün yatağını genişletiyor, dili derinlere çekerek anlamı çoğaltıyordu. En önemlisi tüm bunlar arasındaki denge bozulmadan yeni bir üslupla tanışıyordu/tanıştırtıyor okuru.

3. Dijitalleşmeyle birlikte gerçeklik algısının bozulduğu köksüz, parlayıp sönen görüntülerin gündelik hayatı işgal ettiği günlerden geçip yarına kalacak olanlar insanı ve yaşamı, ana dilin sınırlarını genişleterek, sahicilikle anlatan metinler olacak. Edgü’yü buradan ayırmak mümkün olmayacaktır. Öykü okuru için güncel olabilecek midir bilmem, hangimiz güncel olduk ki onun için. Fakat şundan hiç kuşku yok, yazıya gönül vermiş has okur onun metinlerini baş tacı edecektir. Yazmaya heves etmiş olanlarsa yeni yollar ararken sığılabilecek en kıymetli hazinenin yanı başlarında durmakta olduğu görecektir.